

EUROPOS PARKAS 24'

Pirmą kartą išgirdus apie Europos centrą, kuris geografiškai yra Lietuvos teritorijoje – skamba įtariai, klausimų daugiau negu atsakų. Kaip taip gali nutikti, kad Europos centras LT teritorijoje, prie rytinių Baltijos jūros krantų? Tai netikėta, bet būtent 1989 m. Prancūzijos nacionalinio geografijos instituto mokslininkai nustatė Europos žemyno geografinio centro vietą pagal naujus nustatytus kontinento ribų taškus. Naudodami gravitacijos centrų metodą jie nustatė, kad Europos geografinis centras yra 54 laipsniai 54 minutės šiaurės platumos ir 25 laipsniai 19 minučių rytų ilgumos. Šio taško tiksli vieta yra Lietuvoje, 26 km į šiaurę nuo Vilniaus, prie Purnuškių kaimo. Štai taip netikėtai Europos centro lokacija tampa gintarinė šalis - Lietuva, kurios teritorija nuo seno garsėja nuostabaus grožio gamta, laukinių gyvūnų gausa, žmonių darbštumu, išskirtiniu folkloru, kūrybingais ir sportiškais žmonėmis, gardžia virtuve ir dar labai labai daug kuo...

O visai netoli Europos centro 1991 m. Gintaro Karoso (g. 1968 m.) Lietuvos menininko, visuomenės bei kultūros veikėjo, įkurtas muziejus po atviru dangumi – „Europos parkas“, užimantis 55 ha plotą, išsidėstęs 19 km į šiaurę nuo Vilniaus miesto centro. Netoliese prateka Žalesa upelė. Tad leidžiantis į kelionę po Europos parką – stebuklingą gamtos ir meno pasaulį - netikėtai sau atrasime išskirtinius viso pasaulio menininkų kūrinius ir išskirtinę Lietuvos gamtą.

Europos parke atrasime stebinantį meną, kuris užburia, jaudina, stumia ir velia į filosofijos klodus ir ypatingą gamtos ramybę; pastaroji ramina ir leidžia pajusti meno – gamtos prigimtinę darną. Paroda po atviru dangumi prieš kelis dešimtmečius buvo tik vieno, jauno žmogaus idėja, vizija, kuri šiandien virto ypatinga meno erdve. Joje išskirtinai pristatoma didžiulė pasaulinio meno kūrėjų kolekcija. Anot menininkės Magdalenos Abakanovič (Lenkija), „Europos parkas – tai vieta, kur susitinka viso pasaulio menas ir viso pasaulio žmonės“. Verta leistis į įkvepiančią meno kelionę, tyrinėjant muziejų po atviru dangumi, stebint ir einant paruoštais maršrutais arba savo nuožiūra, patiriant bei atrandant naujas perspektyvas bei menininkų iš pasaulio matymų įvairovę.

Parke eksponuojamos virš 100 skulptūrų, kurių autoriai – menininkai iš 32 valstybių. Tarp jų – žymūs šiuolaikinio meno kūrėjai iš Europos, Amerikos, Japonijos, Egipto, Meksikos, Venesuelos, Pietų Afrikos - Magdalena Abakanowicz, Sol LeWitt, Dennis Oppenheim ir kt.

Pirmąją skulptūrą sukūrė pats G. Karosas „Europos parko simbolis“ (1991). „Jis tarsi kertinis akmuo, žymintis Europos parko įkūrimą, buvo padėtas sakralioje ažuolais apsuptoje laukymėje. Ši skulptūra tapo muziejaus ženklu ir yra pavaizduota Europos parko logotipe“.

Skulptorius Džonas Barlou Hudsonas (g. 1945, JAV) teigia, kad jo kūryboje labai svarbus centras, paprastai visos jo skulptūros jį turi. „Tai gali būti dangaus ir žemės jungtis, žmogaus ir gamtos vienybė, tiesiog centras – mūsų, Europos, visatos.“ Centro buvimas, savęs sutelkimas svarbus ir Tai či chuan Rytų kovos meno praktikoje. 1994 metais pastatytas Jono Barlowo Hudsono kūrinys „Debesų rankos“ 1994m. – keturių masyvių 4-5 tonas sveriančių luitų, centre sujungtų nerūdijančio plieno tetraedru, skulptūra, muziejaus lankytojų dar vadinama „kabančiais akmenimis“.

Amerikos lietuvė Elena Urbaitis – pirmoji išeivijos dailininkė, dalyvavusi Europos parko projekte – sukūrė kompoziciją „Atsispindėjimai“ (1995). Tai formų žaismas gamtoje, prikaustantis žiūrovo dėmesį, leidžiantis leistis į fantazijų bei vizijų klodus.

Architektūra primenanti žemės meną - „Edukacijos centras“ – skulptoriaus Gintaro Karoso (2007) šešerių metų kūrybos ir darbo rezultatas. Šis pastatas, atrodantis kaip natūrali kalva, tai skulptūra ir architektūra kartu. Kompozicija organiškai iškyla gamtos landšafto fone.

Skulptūrą, skirtą lietuvių kilmės archeologei ir antropologei, archeomitologijos pradininkei, tyrusiai Europos neolito ir bronzos amžiaus kultūras bei suformulavusiai Kurganų hipotezę, sukūrė menininkė iš Japonijos Tei Kobayashi. Kompoziciją užvadino „YONI“ - Marijos Gimbutienės atminimui – vienas pirmųjų specifinės vietos kūrinių Europos parke (1994).

Na, o viena įspūdingiausių ir masiškiausių Europos parko skulptūrų – iš senų televizorių pastatytas „LNK Infomedis“. Šis kūrinys Guinness World Records agentūros pripažintas kaip didžiausia tokio tipo skulptūra. Skulptūros labai įvairios – nuo prigludusių prie žemės iki 10 m aukščio, užimančios 1 kvadratinį metrą ar išsidėsčiusios 3 135 kvadratinių metrų plote. Visų eksponatų svoris siekia apie 1000 tonų – tiek panaudota akmens, medžio, betono ir kitų medžiagų sukurti muziejų po atviru dangumi, autorius G.Karosas.

Dar norisi paminėti vieną iš daugelio kompozicijų po atviru dangumi. Tai menininkas iš Amerikos Sol Le Witt (1928–2007).

Jo kompozicija „Dvigubo negatyvo piramidė“ (2003 m.) – tai 5 m aukščio ir 12 m pločio griežtai geometrizuota skulptūra iš vienodų išmatavimų, vienos rūšies, pilkų betono blokelių, kurie sudėlioti ir sujungti be galo preciziškai ir harmoningai. Gamtinė aplinka, krentantys šešėliai sušvelnina griežtą geometriją.

2021 metais švenčiant Europos parko 30 mečio jubiliejų, parko veikla buvo peržvelgta naujai. Parkas per tuos metus tapo daugiau negu erdvė skulptūroms. Europos parkas - tai tvarus požiūris nuo pat įsikūrimo, kartu tai ir menas „lėtai“ konceptas. Europos parke organizuojami įvairūs kultūros renginiai („Poezijos pavasario“ skaitymai, menininkų susitikimai, konferencijos). Muziejuje lankytojų patogumui nutiesti maždaug 7 km ilgio takai, taip pat parką galima apvažiuoti čia nuomojamais kalnų dviračiais. Parką kasmet aplanko daugiau kaip 60 000 lankytojų. Europos parko muziejaus veikla Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu pripažinta valstybei svarbiu kultūriniu projektu. O meno kritikas Michaelas Brensonas Europos parką yra pavadinęs „tiltu tarp skirtingų kultūrų“. Karosas nori, kad Europos parkas taptų tiltu į meną. Nesvarbu, ar tie, kurie apsilanko parke, mėgsta meną. Svarbu yra tai, su kuo jie iš čia išeina. Visi, pabuvę Europos parke pajunta, jog gamta + menas (intelektas) + žmonės (žiūrovai) yra vieninga visuma.

Parengė Valentinas Butanavičius

https://lt.wikipedia.org/wiki/Europos_parkas

<https://www.europosparkas.org/skulptura/>

https://lt.wikipedia.org/wiki/Europos_geografinis_centras

<https://www.europosparkas.org/istami-muziejaus-istorija/>